

Elektroonikaromud ELis: faktid ja arvud

Elektri- ja elektroonikaseadmete romusid tekib ELis juurde kiiremini kui muid jäätmeid, kuid nendest võetakse ringlusse vähem kui 40%.

Elektroonika ja elektriseadmete kasutamine on tänapäeval igapäevane. Elu ilma pesumasinate ja tolmuimejate, nutitelefonide ja arvutiteta tundub juba täiesti võimatu. Elektri- ja elektroonikaseadmete romud on aga muutunud probleemiks, mis ei lase ELil oma ökoloogilist jalajälge vähendada.

Uuri lähemalt, kuidas püüab EL elektri- ja elektroonikaseadmete romude vähendamisega saavutada 2050. aastaks ringmajanduse.

Mis on elektroonikaromud?

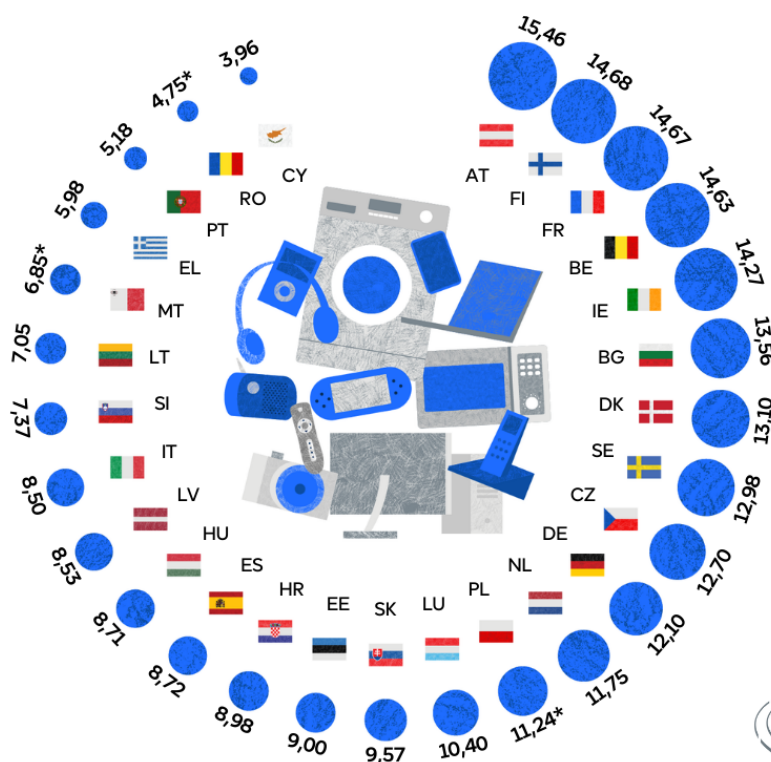
Elektri- ja elektroonikaromud on mitmesugused kasutusest kõrvaldatud ja minema visatud elektri- ja elektroonikaseadmed.

Need on:

- suured kodumasinad (pesumasinad);
- IT- ja telekommunikatsiooniseadmed (sülearvutid, printerid);
- tarbijatele mõeldud seadmed (videokaamerad, luminofoorlambid) ja päikesepaneelid;
- väikesed kodumasinad (tolmuimejad, röstrid);
- muud seadmed, näiteks elektrilised tööriistad või meditsiiniseadmed.

Kui palju e-jäätmeid ELi riigid koguvad?

Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed, kg/in

Allikas: Eurostat (2021) [env_waseleees] | *Malta, Poola ja Rumeenia: 2020. a andmed

Elektroonikaromude ringlussevõtu määr ELis

2012. aastal oli ELi turul 7,6 miljonit tonni elektri- ja elektroonikaseadmeid. 2021. aastaks oli kogus aga kasvanud 13,5 tonnini. Kogutud elektri- ja elektroonikaseadmete kogusumma kasvas 3,0 miljonilt tonnilt 2012. aastal 4,9 miljoni tonnini 2021. aastal.

Ringlussevõtu määrad varieeruvad riigiti. 2021. aastal kogus Austria keskmiselt 15,46 kg elektroonikaromusid elaniku kohta.

2021. aastal [koguti ELis keskmiselt 11 kg elektri- ja elektroonikaseadmete romusid](#) ühe elaniku kohta.

Miks tuleb elektri- ja elektroonikaseadmete romud ringlusse võtta?

Elektri- ja elektroonikaseadmed võivad sisaldada kahjulikke materjale, mis saastavad keskkonda ning ohustavad ka elektroonikaromude ringlussevõtuga tegelevaid inimesi. Sellepärast on ELis [seadusega keelatud teatavate kemikaalide, näiteks plii kasutamine](#).

Kaasaegne tehnika sisaldab haruldasi mineraale, mida saadakse tihti riikidest, kus ei austata inimõigusi. Et mitte tahtmatult relvakonfliktidele ja inimõiguste rikkumistele kaasa aidata, on parlament võtnud vastu [eeskirjad, millega kohustatakse haruldaste muldmetallide mineraalide Euroopasse importijaid](#) kontrollima tarnijate tausta.

Mida teeb EL elektroonikaromude vähendamiseks?

2020. aasta märtsis esitas komisjon uue [ringmajanduse tegevuskava](#), mille üks prioriteete on elektri- ja elektroonikaseadmete romude vähendamine. Ettepanekus kirjeldati üksikasjalikult otseseid eesmärke, nagu [õigus toodete parandamisele](#) ja parem korduvkasutatavus, [ühtse laadija kasutuselevõtt](#) ja elektroonikaseadmete ringlussevõttu soodustava stiimulite süsteemi kehtestamine.

2024. aasta lõpuks peab [ELis müüdavatel mobiilidel, tahvlitel ja kaameratel olema USB C-tüüpi laadimispesa](#). 2026. aasta kevadest peab see olema ka sülearvutitel.

2023. aasta märtsis [võttis komisjon vastu uue ühiste eeskirjade ettepaneku](#), millega saavad tarbijad õiguse tooteid parandada nii seadusega ette nähtud garantiiaja jooksul kui ka pärast seda. Kui garantii veel kehtib, peavad müüjad pakkuma parandamisvõimalust, kui see ei ole asendamisest kulukam. Kui garantii enam ei kehti, tekivad tarbija jaoks uued õigused ja vahendid, mis muudavad parandamise lihtsaks ja taskukohaseks.

Samuti on EL vastu võtnud [elektri- ja elektroonikaseadmete kogumise, töötlemise ja ringlussevõtu eeskirjad](#), et vähendada elektroonikaromude hulka.

2023. aasta veebruaris tegi komisjon ettepanku ajakohastada [elektroonikaromude direktiiv](#).

2023. aasta novembris jõudsid parlament ja nõukogu esialgsele kokkuleppele direktiivi ajakohastamises ning lisasid, et 2026. aastaks peaks komisjon direktiivi läbi vaatama ja vajaduse korral seda uuendama.

Parlament hääletab kokkuleppe üle veebruari täiskogu istungil.

Parlamendi seisukoht

2021. aasta veebruaris võttis parlament vastu uue ringmajanduse tegevusplaani [resolutsiooni](#), milles nõudis lisameetmeid saavutamaks süsinikuneutraalset ja keskkonnasõbralikku, mürgivaba ja täielikult ringmajanduslikku majandust 2050. aastaks, sealhulgas [rangemaid ja siduvaid taaskasutusreegleid reegleid materjalikasutuseks ja tarbimiseks](#) 2030. aastaks.

Samuti tahab parlament, et EL edendaks toodete pikemat eluiga läbi taaskasutuse ja parandamise.

Rohkem infot ringmajanduse ja jäätmete kohta

- [Jäätmekäitlus ELis: faktid ja arvud](#)
- [Ringmajanduse tähendus, vajalikkus ja kasulikkus](#)
- [ELi strateegia mikroplastireostuse vähendamiseks](#)
- [Toidujäätmete vähendamine: ELi meetmed](#)

Lisateave

[Ringmajanduse tegevuskava](#)

[Euroopa Komisjon: elektri- ja elektroonikaseadmete romud](#)

[KKK: elektroonikaromude direktiiv](#)

[Elektroonikaromude direktiiv: kuus avatud kategooriat](#)